

## ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

GERHARD REISCHL

της 14ης Ιανουαρίου 1976 \*

*Κύριε Πρόεδρε,  
Κύριοι δικαστές,*

Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, της 6ης Φεβρουαρίου 1962 (ΕΕ ειδ. έκδ., τόμος 08/001, σ. 25), οι συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές που προβλέπονται στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, οι οποίες προέκυψαν μετά την έναρξη της ισχύος του παρόντος κανονισμού και υπέρ των οποίων οι ενδιαφερόμενοι επιθυμούν να επικαλεστούν την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 3, πρέπει να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή μέχρι να κοινοποιηθούν δεν είναι δυνατή η έκδοση αποφάσεως εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3. Δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, η προαναφερθείσα παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες όπου συμμετέχουν μόνον επιχειρήσεις ενός κράτους μέλους και οι οποίες δεν αφορούν ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές μεταξύ κρατών μελών.

Η παρούσα υπόθεση της οποίας επελήφθητε κατόπιν προδικαστικής παραπομπής του *cour d'appel* του Παρισιού αφορά κυρίως την ερμηνεία αυτής της τελευταίας διατάξεως επί της οποίας και θα αναπτύξω ήδη τις προτάσεις μου.

Η Société Fonderies Roubaix-Wattrelos, προσφεύγουσα της κύριας δίκης, συνήψε σύμβαση τον Ιούνιο του 1963 με τη γερμανική εταιρία Gontermann-Peipers, σύμφωνα με την οποία παραχωρήθηκε στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης η αποκλειστικότητα πώλησεως για το βόρειο μισό της Γαλλίας χυτών αντικειμένων σήματος Gorag που παρασκευάζονται από την εταιρία Gontermann-Peipers σύμφωνα με μια μυστική μέθοδο. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης δεν μπορούσε εξάλλου να πωλήσει ανταγωνιστικά προϊόντα. Στις αρχές του 1964 η σύμβαση αυτή επεκτάθηκε κατόπιν προφορικής συμφωνίας σ' όλη τη γαλλική επικράτεια και κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 8 Σεπτεμβρίου 1966 για να τύχει ενδεχομένης εξαιρέσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ, αφού καταρτίστηκε εγγράφως και υπογράφηκε στις 16 Μαρτίου 1966.

Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης συνήψε σύμβαση αποκλειστικής πώλησεως με τη γαλλική εταιρία Fonderies A. Roux, με έδρα τη Λυών, στις 6 Οκτωβρίου 1964. Με τη σύμβαση αυτή παρείχεται στην εταιρία αυτή το δικαίωμα αποκλειστικής μεταπώλησεως των χυτών αντικειμένων σήματος Gorag σε 24 γαλλικά διαμερίσματα, δηλαδή η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να προβεί ευθέως σε πωλήσεις στο ορισθέν έδαφος και σε ορισμένες τιμές παρά μόνο με την εταιρία Fonderies A. Roux. Αυτή πάλι ήταν υποχρεωμένη δυνάμει της συμβάσεως να μην κα-

\* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

τασκευάζει ομοειδή προϊόντα με αυτά που αποτελούν αντικείμενο της συμβάσεως και να μη συνεργάζεται με ανταγωνιστές της εταιρίας Gontermann-Peipers. Εξάλλου, συμφωνήθηκε ρητά ότι η ισχύς της τελευταίας αυτής συμβάσεως συνδεόταν με την ύπαρξη της συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας της κύριας δίκης και της Gontermann-Peipers.

Η εκτέλεση της συμβάσεως που συνήφθη με την εταιρία Fonderies A. Roux — παρεμφερείς συμβάσεις τοπικού πεδίου εφαρμογής είχαν υπογραφεί με πολλές άλλες γαλλικές επιχειρήσεις — φαίνεται ότι προκάλεσε δυσχέρειες μεταξύ των συμβαλλομένων. Πράγματι, η εταιρία Fonderies A. Roux δεν τήρησε τη ρήτρα του μη ανταγωνισμού και αγόρασε χυτά αντικείμενα προελεύσεως Ελβετίας για να τα μεταπώλησει στο έδαφος που ίσχυε η σύμβαση αποκλειστικής πώλησεως. Όταν η προσφεύγουσα της κύριας δίκης έλαβε γνώση του γεγονότος αυτού έκρινε ότι είχε δικαίωμα να μειώσει το έδαφος αποκλειστικής πώλησεως, πράγμα που προκάλεσε την αντίδραση της εταιρίας Fonderies A. Roux, η οποία ανακοίνωσε στην προσφεύγουσα ότι θεωρούσε κατόπιν αυτού ως λυθείσα τη σύμβαση.

Κατόπιν αυτού η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ενήγαγε ενώπιον του Εμποροδικείου του Παρισιού ζητώντας αποζημίωση τη Fonderies A. Roux, καθώς και τη θυγατρική της εταιρία Fonderies JOL. Το Εμποροδικείο όμως δεν δέχτηκε αυτή την αγωγή διότι, κατά την κρίση του, η σύμβαση αποκλειστικότητας που συνέδεε τους διαδίκους ήταν άκυρη για το λόγο ότι η σύμβαση που αποτελούσε το έρεισμά της και η οποία είχε υπογραφεί με τη γερμανική εταιρία Gontermann-Peipers ήταν επίσης άκυρη ελλείψει κοινοποιήσεως στην Επιτροπή και διότι η τελευταία δεν είχε χορηγήσει εξαίρεση κατ' εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ.

Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του cour d'appel του Παρισιού, το οποίο έκρινε με την απόφαση της 5ης Ιουλίου 1975 ότι η σύμβαση που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας της κύριας δίκης και της Gontermann-Peipers ήταν προσωρινά ισχυρή από της κοινοποιήσεως στην Επιτροπή. Η εκτίμηση του κύρους της συμβάσεως αποκλειστικότητας που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας της κύριας δίκης και της Fonderies A. Roux εξαρτάται, σύμφωνα με το cour d'appel, από την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ζήτημα αν η σύμβαση αυτή εξαιρείται της κοινοποιήσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1, του κανονισμού 17. Για το λόγο αυτό το cour d'appel ανέστειλε τη διαδικασία, με απόφαση της 5ης Ιουλίου 1975, και υπέβαλε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, στο Δικαστήριο το προδικαστικό ερώτημα αν «μία σύμβαση που συνήφθη μεταξύ δύο επιχειρήσεων ενός κράτους μέλους και έχει ως αντικείμενο την πώληση, με τα λιγότερα έξοδα, προϊόντος εισαγομένου από άλλο κράτος μέλος, από τον ένα συμβαλλόμενο, χάρη στη χρήση των αποθηκών και του δικτύου διανομής του άλλου συμβαλλομένου, πρέπει να θεωρηθεί ότι “αφορά” την εισαγωγή και κατόπιν αυτού να υπαχθεί ή όχι στην κοινοποίηση που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού».

Η άποψή μου επί του υποβληθέντος ερωτήματος έχει ως εξής.

1. Πρέπει, καταρχάς να τονιστεί ότι το παραπέμπον δικαστήριο ορθώς επικαλείται τους κανόνες ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΟΚ και όχι τους κανόνες της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Πρέπει να στηριχθεί κανείς σχετικά στο είδος των προϊόντων στα οποία αναφέρεται η σύμβαση. Στη Συνθήκη ΕΚΑΧ δεν υπάγονται παρά μόνο τα προϊόντα που ανταποκρίνονται στην περιγραφή που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι της συνθήκης αυτής. Αυτό συμβαίνει για τα χυτά αντι-

κείμενα όταν πρόκειται να ξαναχυθούν στα χυτήρια, όχι όμως όταν πρόκειται να υποστούν μεταγενέστερη μεταποίηση κατ' άλλο τρόπο. Εφόσον λοιπόν στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται να αντικατασταθεί, όπως φαίνεται, για χυτά αντικείμενα της τελευταίας κατηγορίας, μπορεί να τεθεί ως βάση ότι οι συμφωνίες που αφορούν τα προϊόντα αυτά πρέπει να κριθούν ενόψει των διατάξεων του δικαίου της ΕΟΚ.

2. Όσον αφορά περαιτέρω τη ζητούμενη ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1, του κανονισμού 17, είναι ευθύς εξαρχής βέβαιο, ενόψει της οικονομίας των διατάξεων της Συνθήκης ΕΟΚ σε θέματα ανταγωνισμού, δηλαδή των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 85 και του κανονισμού 17, ότι η έκφραση «που αφορούν την εισαγωγή και την εξαγωγή» έχει πιο περιορισμένο περιεχόμενο από την έννοια «που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών». Στην αντίθετη περίπτωση, η προαναφερθείσα διάταξη δεν θα είχε κανένα νόημα. Η οικονομία του δικαίου του ανταγωνισμού της ΕΟΚ προϋποθέτει ότι υφίστανται συμφωνίες που δεν αφορούν την εισαγωγή ή την εξαγωγή, οι οποίες όμως μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αυτό το τόνισε ήδη το Δικαστήριο στην απόφαση που εξέδωσε επί της υποθέσεως 43/69 [(απόφαση της 18ης Μαρτίου 1970, Brauerei A. Bilger Söhne GmbH κατά Heinrich Jehle και Marta Jehle (Slg. 1970, σ. 127)].

Η ακριβής οροθέτηση του πεδίου που καλύπτεται με την έκφραση «που αφορούν την εισαγωγή και την εξαγωγή» φαίνεται ότι προκαλεί προβλήματα. Τόσο η επιστήμη όσο και η πρακτική χρησιμοποιούν σχετικά διάφορες διευκρινιστικές διατυπώσεις με αρκετά διαφορετικό περιεχόμενο. Ορισμένοι συγγραφείς θεωρούν ότι η προαναφερθείσα έκφραση απαιτεί τα εν λόγω μέτρα να ρυθμίζουν ρητά ή να έχουν ως αντικείμενο την εισαγωγή ή εξαγωγή (Glæss-

Hirsch: EWG-Kartellrecht, δεύτερη έκδοση, σημείωση στο άρθρο 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1, του κανονισμού 17: Schumacher: Wirtschaft und Wettbewerb 1962, σ. 480: Dörinkel: Wirtschaft und Wettbewerb 1966, σ. 560). Άλλοι συγγραφείς ομιλούν σχετικά για συνειδητή και ηθελημένη ενέργεια επί της εισαγωγής ή της εξαγωγής ή απαιτούν τα εν λόγω μέτρα να κατευθύνονται στην εισαγωγή ή την εξαγωγή (Deringer: Das Wettbewerbsrecht der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft, σημείωση στο άρθρο 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1, του κανονισμού 17: Kaul: Auenwirtschaftsdienst des Betriebsberaters 1962, σ. 156). Η προϋπόθεση που συχνά απαιτείται και η οποία φαίνεται ότι αποτελεί την ελάχιστη προϋπόθεση που γενικά γίνεται αποδεκτή, είναι να αποκλείονται τουλάχιστον τα έμμεσα αποτελέσματα και να πρόκειται για άμεση επίδραση επί του εμπορίου, για άμεση προσβολή του εμπορίου (απόφαση της 23ης Απριλίου 1968 που εκδόθηκε από το Oberlandesgericht της Καρλσρούης, Wirtschaft und Wettbewerb 1969, σ. 263).

Η βασική μου θέση επί του ζητήματος αυτού είναι ότι δεν πρέπει να ερμηνεύεται πολύ ευρέως το άρθρο 4, παράγραφος 2 του κανονισμού 17, διότι αποτελεί διάταξη που εισάγει εξαιρέσεις. Περαιτέρω, το ζήτημα είναι αν πρέπει κι αν ακόμη μπορεί κανείς να προσπαθήσει να ερμηνεύσει με γενική διατύπωση την έννοια της γενικής εκφράσεως που χρησιμοποιεί το άρθρο 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1. Λογικότερο είναι μάλλον να προχωρήσει κανείς προοδευτικά και πρακτικά βάσει συγκεκριμένων περιπτώσεων σε έναν ακριβή ορισμό. Όσον αφορά πραγματικά περιστατικά σαν αυτά που απασχολούν το εθνικό δικαστήριο, θα πρέπει να είναι, εν πάση περιπτώσει, δυνατό να ανευρεθούν κριτήρια ισχυρά, λαμβάνοντας υπόψη την ερμηνευτική αρχή που έθεσα και σε συμμόρφωση με αυτά που έχουν ήδη γίνει δεκτά από τη νομολογία.

Έτσι, στην απόφαση που εκδόθηκε επί της υποθέσεως 43/69 έγινε δεκτό ότι οι συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας, η εκτέλεση των οποίων δεν απαιτεί διέλευση εθνικών συνόρων από τα επίμαχα εμπορεύματα, δεν αφορούν την εισαγωγή ή την εξαγωγή. Από αυτό μπορεί ευχερώς να συναχθεί, αυτή είναι άλλωστε και η άποψη τμήματος της θεωρίας (Mestmaecker: *Euro-päisches Wettbewerbsrecht* 1974, σ. 273), ότι οι συμφωνίες αφορούν την εισαγωγή ή την εξαγωγή όταν τα επίμαχα προϊόντα πρέπει να διέλθουν τα εθνικά σύνορα για την εκτέλεση της συμβάσεως. Αποκλίνω προς τη σκέψη ότι το ίδιο ισχύει και για τις αμιγώς εθνικές συμβάσεις αποκλειστικότητας, οι οποίες συνάπτονται για την εκτέλεση της συμβάσεως αποκλειστικής διανομής με διέλευση συνόρων και αποτελούν έτσι το μέσο λογικής εκτελέσεως των συμβάσεων αποκλειστικής πωλήσεως πέραν των συνόρων. Δεδομένου ότι οι συμβάσεις αυτές δεν εφαρμόζονται παρά μόνο σε εισαγόμενα προϊόντα και ότι αυτός που παραχώρησε το δικαίωμα πρέπει να προβεί προηγουμένως σε εισαγωγές για να μπορέσει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, βρισκόμαστε αναμφισβητήτως προ αμέσου δεσμού με τις πράξεις εισαγωγής, πράγμα που πρέπει τουλάχιστον να υφίσταται ενόψει του άρθρου 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1, του κανονισμού 17.

Δύο άλλα στοιχεία μπορούν επίσης να έχουν κάποια σημασία σχετικά με το θέμα, τα οποία αναφέρονται επίσης στη θεωρία (Mestmaecker, *op. cit.*, Groeben-Boeckh-Thiesing: *Kommentar zum EWG-Vertrag*, δεύτερη έκδοση, τόμος πρώτος, σ. 863 επ., Kaul: *op. cit.*). Πρόκειται αφενός μεν για μια ρήτρα απαγορεύσεως ανταγωνισμού που επιβάλλεται στον αποκλειστικό εμπορικό αντιπρόσωπο, η οποία περιλαμβάνει επίσης την εισαγωγή παρεμφερών προϊόντων, αφετέρου δε για την υποχρέωση που επιβάλλεται στον αποκλειστικό εμπορικό αντιπρόσωπο να μη προβαίνει σε παραδόσεις πέραν του εδάφους που του έχει παραχωρηθεί. Αν οι ρήτρες αυτές πρέπει να ερμηνευ-

θούν στο ότι αποβλέπουν ειδικά να εμποδίσουν τον εφοδιασμό με αλλοδαπά προϊόντα και στις παραδόσεις πέραν των συνόρων που θα ήταν αλλιώς δυνατές, βρισκόμαστε επίσης προ στοιχείων που έχουν κάποια σημασία για την εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1, του κανονισμού 17.

Αλλά, αν στηριχτεί κανείς στα κριτήρια αυτά, θα πρέπει να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα υπό την έννοια ότι η αμφισβητούμενη στην κύρια δίκη συμφωνία δεν εμπίπτει στο πεδίο της εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.

3. Αυτό δεν συνεπάγεται πάντως αναγκαστικά το συμπέρασμα ότι το κύρος τέτοιων συμφωνιών απαιτεί κοινοποίηση στην Επιτροπή για τη χορήγηση εξαιρέσεως. Αυτό προκύπτει σαφώς από πρόσθετες σκέψεις που μπορούν να βοηθήσουν το εθνικό δικαστήριο να κρίνει κι από τις οποίες η μία τουλάχιστον επιτρέπει να διαπιστωθεί τελικά ότι μπορεί να μείνει ανοικτό το ζήτημα της ακριβούς οροθετήσεως του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1, του κανονισμού 17.

α) Έτσι, ορθώς τονίστηκε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ότι η κοινοποίηση στην Επιτροπή και η χορήγηση εξαιρέσεως από αυτήν προϋποθέτουν ότι η συμφωνία που υποβλήθηκε προς έρευνα πρέπει καταρχήν να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Αυτό πρέπει καταρχάς να διευκρινιστεί από ένα δικαστήριο όταν κατά τη διάρκεια της δίκης γίνεται επίκληση της ακυρότητας κατά το άρθρο 85.

Κατά τη σχετική έρευνα δεν είναι δυνατό να περιοριστεί κανείς στη διαπίστωση αφε-

νός μεν ότι ο ανταγωνισμός είναι περιορισμένος λόγω του ότι η σύμβαση περιορίζει τον εφοδιασμό του αποκλειστικού αντιπροσώπου στις αγορές του από τον παρέχοντα το δικαίωμα αποκλειστικής εμπορίας, αφετέρου δε ότι η σύμβαση επηρεάζει επίσης το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά το ότι εμποδίζει τον άμεσο εφοδιασμό από τον αλλοδαπό κατασκευαστή.

Η έρευνα πρέπει να προχωρήσει περισσότερο διότι, όπως ορθώς αποδεικνύεται από την πρακτική της Επιτροπής και από τη νομολογία, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, δεν επεκτείνεται στις συμβάσεις που έχουν αμελητέα επίπτωση επί των όρων του ανταγωνισμού και του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών και οι οποίες δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό ούτε επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά τρόπο αισθητό. Σχετικά, παραπέμπω στην απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση 56/65 [απόφαση της 30ής Ιουνίου 1966, Société technique minière LTM κατά Maschinenbau Ulm GmbH MBU (Slg. 1966, σ. 337)], κατά την οποία, για να κριθεί η νομιμότητα των συμβάσεων αποκλειστικής εμπορίας, πρέπει να εκτιμάται και να ερευνάται η φύση και η ποσότητα των προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο της συμφωνίας, καθώς και η θέση και το κύρος του παρέχοντος το αποκλειστικό δικαίωμα εμπορίας και τον αποκλειστικό αντιπροσώπου στην αγορά των οικείων προϊόντων. Την ίδια γραμμή ακολουθεί και η απόφαση στην υπόθεση 5/69 [απόφαση της 9ης Ιουλίου 1969, Franz Völk κατά Ets. J. Verwaecke sprl (Slg. 1969, σ. 295)], όταν υπογραμμίζει ότι η ασήμαντη επίδραση της αγοράς, που οφείλεται στην ασθενή θέση που έχουν οι ενδιαφερόμενοι στην αγορά των εν λόγω προϊόντων, δεν υπάγεται στο άρθρο 85. Εξάλλου, μπορεί να αναφερθεί και η ανακοίνωση της Επιτροπής της 27ης Μαΐου 1970 που αφορά τις συμφωνίες μικρότερης σημασίας που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Στην ανακοίνωση αυτή υπογραμμίζεται επίσης ότι το άρθρο 85, πα-

ράγραφος 1, δεν αφορά τις συμφωνίες που επηρεάζουν κατά τρόπο ασήμαντο το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και οι οποίες δεν έχουν αισθητά αποτελέσματα στις σχέσεις της αγοράς. Επί του θέματος αυτού είναι σημαντική η εκτίμηση αφενός μεν του ποσοστού του όγκου εργασιών που αντιπροσωπεύουν τα οικεία προϊόντα από τη συμφωνία στο τμήμα της κοινής αγοράς όπου η συμφωνία παράγει τα αποτελέσματά της, αφετέρου δε τη σπουδαιότητα του κύκλου εργασιών που πραγματοποιείται από τις επιχειρήσεις που είναι συμβεβλημένες στη συμφωνία.

Δεν αποκλείεται, εξετάζοντας τα θέματα αυτά ο παραπέμπων δικαστής, να καταλήξει ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ δεν εφαρμόζεται καν. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν θα ήταν αναγκαία η εξαίρεση από την Επιτροπή και το πρόβλημα της κοινοποιήσεως στην Επιτροπή δεν θα είχε τότε καμιά πλέον σημασία για την εκτίμηση του κύρους της επίδικης συμφωνίας.

β) Η δεύτερη συμπληρωματική παρατήρηση αναφέρεται στον κανονισμό 67/67 της Επιτροπής, της 22ας Μαρτίου 1967 (ΕΕ ειδ. έκδ., τόμος 08/001, σ. 65) που εκδόθηκε βάσει του κανονισμού 19/65 του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1965 (ΕΕ ειδ. έκδ. τόμος 08/001, σ. 59) περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών.

Ο κανονισμός αυτός ορίζει ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, δεν εφαρμόζεται σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών. Προς το σκοπό αυτό δεν απαιτείται κοινοποίηση, πράγμα που συνάγεται εμμέσως από την οικονομία των συνδυασμένων διατάξεων του κανονισμού αυτού και του κανονισμού 17, αλλά επίσης και από τις αιτιολογικές σκέψεις

του κανονισμού εκείνου. Η διαπίστωση αυτή ενέχει προδήλως σημασία όσον αφορά τη συμφωνία που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας της κύριας δίκης και της Gontermann-Feipers. Πράγματι, βρισκόμαστε εδώ προ μιας συμφωνίας στην οποία δεν μετέχουν παρά μόνο δύο επιχειρήσεις και στην οποία ο ένας από τους δύο συμβαλλομένους αναλαμβάνει έναντι του άλλου να μη προμηθεύει ορισμένα προϊόντα παρά μόνο σ' αυτόν προς το σκοπό της μεταπώλησής τους στο εσωτερικό ορισμένου τμήματος του εδάφους της κοινής αγοράς. Εκτός αυτού πρέπει να θεωρηθεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 2 του κανονισμού 67/67. Έτσι πλησιάζει κανείς χωρίς άλλο στο συμπέρασμα ότι καμιά άλλη λύση δεν είναι δυνατή για μια συμφωνία τέτοιας δομής και αμιγώς εθνικού χαρακτήρα, που αποτελεί το όργανο εφαρμογής της κύριας συμφωνίας. Όπως και εκείνη, η συμφωνία αυτή συνεπάγεται, λόγω του ότι συγκεντρώνεται η δραστηριότητα πώλησής τους, βελτίωση της διανομής και συγχρόνως ευνοϊκά αποτελέσματα για τους καταναλωτές. Για δε την κοινή αγορά τέτοιες συμφωνίες εμφανίζουν πολύ λιγότερο κίνδυνο από ό,τι οι παρεμφερείς συμφωνίες που απαιτούν διέλευση των συνόρων.

Η σκέψη αυτή δεν αποκλείεται άλλωστε από το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 67/67. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι «η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες, στις οποίες συμμετέχουν μόνο επιχειρήσεις ενός κράτους μέλους και οι οποίες αφορούν τη μεταπώληση προϊόντων στο εσωτερικό αυτού του κράτους μέλους».

Βέβαια, αν ερμηνευθεί γραμματικά αυτή η διάταξη, θα έπρεπε πράγματι να γίνει δεκτό ότι η εξαίρεση των συμβάσεων αποκλειστικής εμπορίας εθνικού αμιγώς χαρακτήρα δεν λαμβάνεται υπόψη δύναμει του κανονισμού περί εξαίρεσεων κατά κατηγορίες. Η ερμηνεία όμως αυτή δεν μπορεί να

γίνει αποδεκτή διότι καταλήγει σε καθόλου ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Πράγματι, θα είχε την άποψη συνέπεια να πηγαί η Επιτροπή με κοινοποιήσεις πληθώρας συμβάσεων αποκλειστικότητας εθνικού αμιγώς χαρακτήρα για να χορηγηθούν ατομικές εξαιρέσεις· ενόψει των αβεβαίων κριτηρίων οροθετήσεως που εφαρμόζονται στις εξαιρέσεις υποχρεωτικής κοινοποίησής τους, οι προσεκτικές επιχειρήσεις θα διάλεγαν ασφαλώς αυτό το δρόμο.

Μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να αποφευχθεί αυτή η συνέπεια αν στηριχτεί κανείς στο πνεύμα της προαναφερθείσας κανονιστικής ρύθμισης. Κατά το διάστημα της διαδικασίας μάθαμε από την Επιτροπή ότι η διάταξη αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι, κατά την επεξεργασία του κανονισμού 67/67, υποστηρίχθηκε η άποψη ότι οι συμφωνίες αποκλειστικότητας που έχουν αμιγώς εθνικό χαρακτήρα δεν εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, δεν εμπίπτουν στο πεδίο των περιορισμών του ανταγωνισμού των οποίων η νομιμότητα πρέπει να κριθεί σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, αλλ' ότι πρέπει να διέπονται αποκλειστικά από τους εθνικούς κανόνες περί ανταγωνισμού. Στις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού 67/67 γίνεται υπαινιγμός αυτής της σκέψης με τη φράση σύμφωνα με την οποία: «εκτιμώντας ... ότι οι συμφωνίες αποκλειστικότητας αυτού του είδους που έχουν συναφθεί στο εσωτερικό κράτους μέλους δύναται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και επομένως δεν είναι αναγκαίο να συμπεριληφθούν στον παρόντα κανονισμό».

Επομένως, αφού από την πρακτική αποδεικνύεται ότι τέτοιες συμφωνίες εμπίπτουν σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις στο άρθρο 85, παράγραφος 1, η μόνη λογική μέθοδος για να εκτιμηθεί το κύρος τους είναι ένα επιχείρημα a fortiori. Οι εθνικές συμβάσεις

αποκλειστικότητας που παραμένουν κάτω από εκείνο που θεωρείται επιτρεπτό από τον κανονισμό 67/67 και των οποίων τα αποτελέσματα στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών είναι λιγότερο αισθητά από εκείνα των παρεμφερών συμφωνιών που απαιτούν διέλευση των συνόρων, δεν μπορούν να τύχουν άλλης εκτιμήσεως από εκείνη που καθορίζει ο κανονισμός 67/67. Ασφαλώς, μπορεί να λεχθεί χωρίς άλλο ότι ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να τις εξαιρέσει όπως και τις συμβάσεις αποκλειστικότητας που απαιτούν διέλευση των συνόρων. Τα πραγματικά περιστατικά απαιτούν επιτακτικά τουλάχιστον μια ανάλογη εφαρμογή. Η σκέψη αυτή δεν παραβιάζει υπερβολικά το γράμμα της διατάξεως, την κατάρτηση της οποίας εν πάση περιπτώσει επιθυμεί η Επιτροπή, συγχρόνως δε εξασφαλίζει κατά τρόπο ικανοποιητικό την

εκτίμηση των συμφερόντων που αναγνωρίζει ο κανονισμός 67/67.

Τελικά, υπό την προϋπόθεση ότι η εθνική συμφωνία την οποία αφορά η κύρια δίκη εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, η εξαίρεση που θεσπίζει ο κανονισμός 67/67 εφαρμόζεται επίσης στην προκειμένη περίπτωση διότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει αυτή η διάταξη, τούτο δε χωρίς να χρειάζεται καμιά κοινοποίηση στην Επιτροπή. Επομένως, δεν υπάρχει λόγος ερμηνείας του άρθρου 4, παράγραφος 2, περίπτωση 1, του κανονισμού 17 για να λυθεί η εθνική διαφορά, ο δε παραπέμπων δικαστής μπορεί να λάβει ως βάση ότι είναι έγκυρη η επίδικη συμφωνία κατ' εφαρμογή του κανονισμού 67/67.

4. Κατά συνέπεια, στο ερώτημα που υπέβαλε με προδικαστική απόφαση το *cour d'appel* του Παρισιού πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

Σύμβαση συναφθείσα μεταξύ δύο επιχειρήσεων ενός κράτους μέλους και σύμφωνα με την οποία ο ένας από τους συμβαλλομένους αποκτά για τμήμα του εδάφους αυτού του κράτους μέλους το δικαίωμα αποκλειστικής πώλησεως των προϊόντων που ο αντισυμβαλλόμενος εισάγει από άλλο κράτος μέλος, κατά το μέτρο που διέπεται από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, εξαιρείται, χωρίς κοινοποίηση στην Επιτροπή, βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, όπως και οι παρεμφερείς συμβάσεις αποκλειστικότητας που απαιτούν διέλευση των συνόρων όταν πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει ο κανονισμός 67/67.